

**ELAk ZERGA-IRUZURRAREN KONTRAKO  
2008-2012 PLANAREN LEHENENGO ZIRRIBORROARI  
BURUZ EGINDAKO BALORAZIOA**

## **Sarrera**

Nafarroan, gaur egun, itzelezko zerga-iruzurra dagoela eta, horren aurkako Plan bat prestatu beharra dago.

ELAk sarritan salatu du fenomeno hori desagerrarazteko borondate politikorik eza.

Ikuskaritza-gastura bideratzen den BPG portzentajeak argi islatzen du Gobernuaren interes urria, zerga-iruzurra jazartzeko atazan. Era horretan, aurrekontu-proiektuetan jasotako informazioaren arabera, ikuskaritza-gastua BGParen %0,01 ingurukoa izan da 2003tik 2007ra arteko aldi osoan. 2007an, zehazki, 2,3 milioi euro baino ez ziren zuzendu zerga-ikuskaritzara. Halaber, ikuskaritza-lanetan diharduen taldeari 4 lagun baino ez zaizkio gehitu 2003tik 2007ra bitartean, eta, hala eta guztiz ere, ikuskatu beharreko zergapekoen kopurua 350ekoa izan da aipatutako epealdi osoan.

### **ZERGA-IKUSKARITZARI BURUZKO INFORMAZIOA**

|                             | <b>2003</b> | <b>2004</b> | <b>2005</b> | <b>2006</b> | <b>2007</b> |
|-----------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>IKUSKARITZA-GTU./BPG</b> | %0,01       | %0,02       | %0,01       | %0,01       | %0,01       |
| <b>GIZA BALIABIDEAK</b>     | 31          | 33          | 35          | 33          | 35          |
| <b>ZERGAPEKOEN KP.</b>      | 350         | 350         | 350         | 350         | 350         |

*Iturria: Nafarroako Gobernua*

Zerga-iruzurrak izugarrizko garrantzia du Nafarroako gizartean. Izan ere, zergetan biltzeke geratzen diren diru-kopuru horiek guztiek Administrazioak oinarrizko gizarte-premien estaldura (osasun, etxebizitza, hezkuntza, gizarte-zerbitzu eta abarrena) finantzatzeko erabili beharko lituzkeen diru-sarrera publikoen murrizketa eragiten dute eta.

Iruzur-fiskala aztertzerakoan izaten ditugun arazoetako bat argitara ematen diren datu urriak dira. Bereziki deigarria da sozietateen gaineko zergaren inguruko opakutasuna.

PFEZri dagokionez, ematen zaigun informazio urriak agerian uzten du nomina bati loturik ez daudenek, hau da, enpresa-errentak eta errenta profesionalak jasotzen dituztenek, egiten duten zerga-iruzur itzela.

Zehatz esateko, batez beste aitortutako lan-errenta 22.278,8 eurokoa izan zen 2006an, alegia, jarduera profesionaletan aitortutako batez besteko errenta (11.106,9 euro aitortu ziren) baino 11.171,9 euro gehiagokoa. Jauzia are handiagoa da enpresa-jardueretan aitortutako batez bestekoarekin (8.393,2 euro) alderatuz gero, lan-errentetan, batez beste, 13.885,6 euro gehiago aitortu ziren eta.

Illo beretik, datuok agertzen duten joerak ere eragiten digu kezka, gehien hazi den errenta —alde handiz hazi ere— batez beste aitortutako lan-errenta izan delako: zehazki, 2001etik 2006ra artean, 3.574,2 euro hazi zen, jarduera profesionalak eta enpresa-jarduerak aitortutakoak, hurrenez hurren, 679 euro eta 19,3 euro besterik handitu ez zirelarik.

Era horretan, batez beste aitortutako lan-errentaren eta errenta profesionalaren arteko diferentzia 2.895 euro hazi zen 2001etik 2006ra, eta batez beste aitortutako lan-errentaren eta enpresa-errentaren artekoa, berriz, 3.555 euro.

**KOLEKTIBOEN PFEZn AITORTZEN DUTEN BATEZ BESTEKO ERRENTA (€).**

**NAFARROA, 2001-2006**

| URTEA            | LANGILEAK | PROFESIONALAK | ENPRESARIAK |
|------------------|-----------|---------------|-------------|
| <b>2001</b>      | 18.704,5  | 10.427,9      | 8.374,0     |
| <b>2002</b>      | 19.221,4  | 10.545,1      | 8.217,2     |
| <b>2003</b>      | 20.309,3  | 10.831,5      | 8.464,3     |
| <b>2004</b>      | 21.100,5  | 10.124,1      | 8.514,3     |
| <b>2005</b>      | 21.157,8  | 10.602,1      | 8.296,4     |
| <b>2006</b>      | 22.278,8  | 11.106,9      | 8.393,2     |
| <b>2001-2006</b> | 3.574,2   | 679           | 19,3        |

*Iturria: Nafarroako Gobernua*

Aitortutako lan-errentak profesionalen eta enpresarien errenten bikoitza baino gehiago izatearen zentzuzko azalpen bakarra nominari loturik ez daudenek egiten duten zerga-iruzur itzela da.

Atal honetan azaldu dugun guztiagatik, ELAk lehentasunezko deritzo zerga-iruzurra desagerrarazteari, eta, horretarako, Administrazioaren biltze-ahalmena areagotzea ahalbidetuko duen Plan eraginkor bat gertatu beharra dago.

### **Iruzzurraren aurkako 2008-2012 Planaren Lehenengo Zirriborroaren edukia**

- **Iruzzurraren aurkako 2003-2007 Planaren ebaluazioa**

2008-2012rako Plana prestatu aurretik, sakon eta zuzen baloratu behar da aurreko Plana.

Oraingo Zirriborroaren 208 orrialdeetatik, ordea, 3 baino ez dira 2003-2007 Planaren gaineko balorazioak hartzen dituenak. Bertan azaltzen diren datuak partzialak izateaz gain, ez erabilitako aurrekontuari, ez giza baliabideei buruzko daturik ez da ageri. Dena dela, emandako datu urriek berretsi egiten dute aurreko atalean salatutako informazio-gabezia.

Baina, aipatu berri dugun datu-urritasuna gorabehera, aurreko Plana oso pozgarria izan dela eta beraren helburuak ia guztiz bete direla ondorioztatzen da Zirriborroan.

ELA ez dator bat, inondik ere, balorazio positibo horrekin. Gure ustetan, aurreko Plana erabat baliogabea izan da zerga-iruzurrari aurre egiteko; berez, Nafarroa, gaur egun, Europar Batasuneko gorenko mailetan dago, zerga-iruzurrari dagokionez.

Zirriborroaren arabera, aurreko Planari esker 532 milioi euro bildu dira. Honako galdera hau egin beharko litzateke, ordea: zenbat diru geratu da biltzeke, Planaren eraginik ezaren zioz?

Hortaz, Zirriborroari buruzko lehenengo balorazioa ezin negatiboagoa da, oraingo Plana prestatzeko abiapuntua aurreko Planaren balorazio positiboa bada, nekez taxutuko baita iruzurra jazartzeko tresna eraginkorrik.

- **Iruzurrarekiko permisibitatea**

Zerga-iruzurrak hartu duen tamaina ikusita, oso arazo larria da dagoeneko, gaurko gizartean.

Iruzurrari aurre egiteko mekanismo eraginkorrik taxutzen ez den heinean, onartu egiten da Administrazioak gizarte-premiak estaltzeko erabili beharko lituzkeen diru-baliabideak pertsona gutxiren eskuetan geratzea, bereziki enpresa-, lanbide- eta kapital-errentak aitortzen dituztenen eskuetan, izan ere.

Hortaz, zerga-iruzurrarekiko ezin da permisibitatez jokatu; aitzitik, errotik desagerrarazi behar da, eta horretarako urratsak ikuskaritza indartzea eta neurri hertsatzaile eraginkorrak xedatzea dira.

Planean, oster, behin eta berriz adierazten da bere izaera prebentiboa. Bertan bereizten diren zazpi arloei erreparaturik, gehienek xedea heziketa eta borondatezko konplimendua dira, besteak beste. ELAk bidezko deritzo Planean alderdi horiek ere sartzeari, baina argi dago neurri hertsatzailerik jaso ezean, iruzurra egiten jarraitzeko bidea irekita uzten dela.

Hori gutxi balitz, premisetan, Plana mailaka eta malgutasunez ezarriko dela adierazten da, iruzurra berehalaxe desagerrarazten saiatzeko moduko arazoa ez bailitzan.

Zerga-iruzur handiena enpresarien, profesionalen eta kapitalaren errentetan jazotzen da. Hala eta guztiz ere, Nafarroan, lanarenak ez diren errentek ikuskatuak izateko probabilitate ñimiñoa dute; Alemanian edo Belgikan, aldiz, enpresa- edo lanbide-jardueretan aritzen diren enpresei eta pertsonen gehienez 5 urteko epean egiten zaie zerga-ikuskapena. Nafarroako Gobernuak zerga-

iruzurraren inguruan hartutako jarrerak agerian uzten du enpresarien, profesionalen eta kapitalaren errenten zerga-iruzurrarekiko permisibitatea.

Are gehiago: 57. orrialdeko azken paragrafoan, justifikatu ere egiten du higiezinaren sektoreko iruzurraren aurkako borroka, finantza-krisialdia nozitzen ari dela kontuan hartu arren. Testuak dioenez, azterlarien ustez horrelako krisialdiak unean unekotzat hartu behar dira, eta, Planaren indarraldia bost urtekoa denez, bera prestatzeko ardura dutenek ezin dituzte baztertu esparru horretan aurreikusitako neurri zehatzak.

ELAk onartu ezinezkotzat jotzen ditu horrelako justifikazioak, izan ere jokabide horiek begi-bistan jartzen baitute zerga-iruzurrarekiko permisibitatearen erabilera interesatua.

Agidanez, Nafarroako Gobernuak neurgailu ezberdinak darabiltza zerga-iruzurrari aurre egiteko: murriztailea, langileekiko, eta eskuzabala, aberatsenekiko.

- **Propaganda**

Nafarroako Gobernuak, Planaren prestaketa eta aurkezpena aprobetxatuz, iruzurraren aurkako borroka legealdi honetako lehentasunezko gaietakotzat hartzen duela sinestarazi nahi dio nafar gizarteari.

Testuinguru horretan, hain zuzen, egiten du hain balorazio ona 2003-2007 Planari buruz.

Beraz, aurrean dugun Planari marketin politikorako tresna iritz dakioke, ez neurri zehatzik, ez aurrekontu-zuzkidurarik ez du eta.

- **Neurri zehatzik eza**

Planaren sarreran azpimarratzen denez, zazpi arlotan banaturiko 300 neurri jaso dira guztira. Neurriok xehe-xehe aztertuz gero, ordea, guztiz zehaztugabeak direla ikus daiteke.

Ondorio hori ateratzeko, neurriok adierazteko erabiltzen diren hitzei erreparatu besterik ez dago: sustatu, ohartarazi, aukera aztertu, hobetu, lagundu, informatu, informazioa bildu...

Jendeak bere borondatez egiten dio iruzur administrazioari; beraz, fenomeno horri aurre egiteko eta desagerrarazteko, neurri zehatzak eta, baita, hertsatzaileak behar dira. Bestela, nekez galaraziko da iruzurra.

- **Aurrekontu-zuzkidurarik eza**

Planari ez zaio aurrekontu-zuzkidurarik esleitu. Diru-kopururik zehaztu ere gabe, ezinezkoa da Planaren eraginkortasuna bermatzea.

- **Giza baliabideak ugaritzeko konpromisorik eza**

Planak berak onartzen du horrelako jarduketan eraginkortasunak zuzeneko lotura duela bere garapenean diharduten giza baliabideekin. Hala ere, gai horri buruzko atalburuan, pertsonal gehiago sartzeko proposamenak egingo direla adierazten da, baina inon ere ez da aipatzen plantilla handitzeko konpromisorik.

## **ELAren proposamenak**

- **Oraingo egoerari buruzko diagnostiko osoa eta 2003-2007 Planaren emaitzen ebaluazioa**

Zerga-iruzurra bukarazteko tresna eraginkorra izan behar duen Plan bat prestatzeko, ezinbestekoa da oraingo egoeraren gaineko diagnostikoa egitea, alde batetik, eta aurreko Planaren hutsak ebaluatzea, bestetik.

- **Konpromisoak eta neurri zehatzak**

Neurrietako batek ikuskaritzak ugaritzea izan behar du, Planaren indarraldian zehar, soldatakoak ez diren errenta guztiak ikuskatu daitezen.

- **Askoz ikuskatzaile gehiago**

Zirriborroan esaten den bezala, Planaren helburuen konplimenduak zuzeneko lotura du giza baliabideekin; horrexegatik, beharrezko deritzogu Planean plantilla handitzeko konpromisoa hartzeari. Ikuskaritza-lanetan jardun behar duten kideen kopurua gure lehenengo proposamenean aipatu dugun diagnostikoaren arabera zehaztu beharko da.

- **Aurrekontu-zuzkidura**

Iragarritako egitasmoak burutzeko, Planean bertan jaso behar da aurrekontu-zuzkidura, bai eta xede horretara orain arte baino askoz diru gehiago bideratu ere.

## **Ondorioztapena**

Lehenengo eta behin, ELAk guztiz beharrezko deritzo iruzurraren aurkako Plan bat prestatzeari, iruzurrak osasuna, etxebizitza, hezkuntza, gizarte-zerbitzuak eta premiazko beste hainbat alderdi finantzatzeko erabili beharko liratekeen diru-sarrera publikoen lerma dakarrelako.

Gure azterketan zehar, honako bi egitate hauek egiaztatu ditugu:

- o Batetik, Nafarroako Gobernuak iruzurraren kontra egin izan duen ahalegin eskasa; esandakoa baieztatzeko, xede horretara zuzentzen diren diru-baliabide urriei erreparatu besterik ez dago.
- o Bestetik, zerga-iruzurra batez ere enpresarien, profesionalen eta kapitalaren errentei dagokielako egiaztapena.

Aurkeztutako Zirriborroari dagokionez, balorazio negatiboa egiten dugu, ez baitugu uste Plan hori iruzurraren aurka borrokatzeko tresna eraginkorra izan daitekeenik.

Horregatik guztiagatik, ELAren iritziz, iruzurraren aurkako Planak bere garapenean jardungo duten giza baliabideak ugaritzea ahalbidetuko dion aurrekontu-zuzkidura behar du, helburu eta neurri zehatzetatik abiatuta, gaur egungo zerga-iruzur eskerga desagerrarazi ahal izateko.